

Spis treści

Przedmowa	XV
Wykaz skrótów	XVII
Wykaz najważniejszej literatury	XXIII
Rozdział I. Zagadnienia wstępne	1
§ 1. Pojęcie instytucji europejskich w szerokim i wąskim znaczeniu	1
§ 2. Informacje ogólne o organizacjach międzynarodowych	1
I. Definicja organizacji międzynarodowej	2
II. Typologie organizacji międzynarodowych	3
III. Cechy organizacji ponadnarodowych	4
IV. Podmiotowość organizacji międzynarodowych	5
V. Funkcje organizacji międzynarodowych	6
VI. Struktura organizacji międzynarodowych	7
VII. Funkcjonariusze międzynarodowi	9
VIII. Charakter prawny uchwał międzynarodowych organizacji rządowych	10
IX. Tryby podejmowania uchwał w organizacjach międzynarodowych	11
X. Członkostwo w międzynarodowych organizacjach rządowych	13
Rozdział II. Zarys historii integracji europejskiej	15
§ 3. Koncepcje integracji europejskiej	15
§ 4. Etapy integracji	15
§ 5. Periodyzacja historii integracji europejskiej	16
I. Okres przed 1945 r.	16
II. Okres od 1946 r. do 1951 r.	18
III. Okres od 1951 r. do 1957 r.	19
IV. Okres od 1957 r. do 1986 r.	21
V. Okres od 1986 r. do 1993 r.	22
VI. Okres od 1993 r. do 1997 r.	23

VII. Okres od 1997 r. do 2001 r.	24
VIII. Proces postniżejski	25
IX. Prace Konwentu Europejskiego	26
X. Konferencja Międzyrządowa 2003/2004	26
XI. Proces ratyfikacyjny Traktatu Konstytucyjnego	27
XII. Przygotowanie Traktatu Reformującego	28
XIII. Traktat z Lizbony	29
Rozdział III. Budowa UE i jej charakter prawny	31
§ 6. Filarowa konstrukcja UE	31
§ 7. „Dach” konstrukcji UE	33
I. Cele UE	33
II. Jednolite ramy instytucjonalne	34
III. Zasady UE	35
IV. Sankcje na wypadek naruszenia zasad UE	38
§ 8. „Fundament” konstrukcji UE	41
I. Wzmocniona współpraca	41
II. Zmiana traktatów tworzących UE	41
III. Uzyskanie członkostwa w UE	43
IV. Możliwość wykluczenia z UE	47
V. Zagadnienie wystąpienia z UE	47
VI. Czas obowiązywania TUE	49
§ 9. Pozostałe kwestie związane z konstrukcją UE	50
I. Terytorialny zakres obowiązywania TUE i TWE	50
II. Stowarzyszenie ze Wspólnotami Europejskimi	53
III. Podmiotowy zakres obowiązywania TUE i TWE	55
IV. Symbole UE	56
V. Języki UE	58
VI. Siedziba instytucji unijnych	60
§ 10. Zagadnienie podmiotowości UE	61
§ 11. Unia Europejska jako organizacja międzynarodowa	63
Rozdział IV. Struktura instytucjonalna UE	65
§ 12. Organy główne UE/WE	65
I. Rada Europejska	65
II. Parlament Europejski	69
III. Rada	75
IV. Komisja Europejska	82
V. Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich	89
VI. Trybunał Obrachunkowy	96
§ 13. Organy pomocnicze i doradcze	101
I. Komitet Ekonomiczno-Społeczny	101
II. Komitet Regionów	102
III. Agencje Unii Europejskiej	104
§ 14. Zasada równowagi instytucjonalnej	107

Rozdział V. Źródła prawa UE	109
§ 15. Podział kompetencji między Wspólnotę a państwa członkowskie	109
§ 16. Klasyfikacja źródeł prawa wspólnotowego	113
I. Zasady prawa wspólnotowego	115
II. Akty prawa wspólnotowego	131
§ 17. Polityka prawa wspólnotowego	137
I. Orzecznictwo ETS i SPI	138
§ 18. Wykładnia prawa wspólnotowego	139
I. Wykładnia językowa	142
II. Wykładnia historyczna	143
III. Wykładnia celowościowa	144
IV. Wykładnia kontekstowa	145
V. Wykładnia porównawcza	146
Rozdział VI. Procedury stanowienia prawa pochodnego WE	149
§ 19. Rodzaje procedur stanowienia prawa	149
I. Tworzenie prawa przez samą Radę, bez udziału Parlamentu	151
II. Procedura konsultacji	151
III. Procedura współpracy	152
IV. Procedura współdecydowania	154
V. Procedura zgody	156
§ 20. Procedury prawodawcze według Traktatu z Lizbony	156
I. Zwykła procedura prawodawcza	156
II. Szczególna procedura prawodawcza	159
§ 21. Stanowienie prawa przez Komisję	159
§ 22. Procedura budżetowa	161
I. Zagadnienia wprowadzające	161
II. Przebieg procedury	164
Rozdział VII. Prawo WE wobec prawa międzynarodowego i krajowego	169
§ 23. Prawo międzynarodowe a prawo WE	169
§ 24. Prawo krajowe a prawo WE	171
I. Istota orzeczenia wstępnego	171
II. Wybrane państwa członkowskie	178
Rozdział VIII. Sądowy system ochrony prawnej	199
§ 25. Postępowanie przed Trybunałem Sprawiedliwości	199
I. Procedura pisemna	200
II. Procedura ustna	203
III. Pomoc prawna i reprezentacja stron w procesie	204
IV. Koszty postępowania	205
§ 26. Jurysdykcja Trybunału Sprawiedliwości	205
I. Jurysdykcja administracyjna	206
II. Jurysdykcja kontrolna	215

III. Jurysdykcja niesporna	237
IV. Jurysdykcja odwoławcza	238
Rozdział IX. Pozasądowy system ochrony prawnej	241
§ 27. Ewolucja praw podstawowych we Wspólnocie Europejskiej	241
§ 28. Europejski Trybunał Sprawiedliwości a Europejski Trybunał Praw Człowieka	247
§ 29. Przystąpienie WE do EKPC	249
§ 30. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej	251
§ 31. Znaczenie pojęcia praw podstawowych	258
§ 32. Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej	258
§ 33. SOLVIT	260
§ 34. Obywatelstwo europejskie	261
I. Geneza i charakter	261
II. Uprawnienia wynikające z obywatelstwa	262
Rozdział X. Swobody wspólnego rynku	273
§ 35. Swobody jednolitego rynku wewnętrznego	273
I. Swobodny przepływ osób	280
II. Swobody gospodarcze	288
Rozdział XI. Polityki wspólnotowe	315
§ 36. Zagadnienia wstępne	315
I. Definicja polityki wspólnotowej	315
II. Zakres przedmiotowy polityk	315
§ 37. Systematyzacja polityk	316
I. Wspólna polityka rolna	316
II. Wspólna polityka transportowa	318
III. Wspólne reguły w dziedzinie konkurencji	319
IV. Polityka w zakresie zatrudnienia	320
V. Wspólna polityka handlowa	321
VI. Polityka społeczna, edukacja, kształcenie i młodzież	322
VII. Kultura	323
VIII. Zdrowie publiczne	324
IX. Ochrona konsumentów	325
X. Polityka przemysłowa	326
XI. Spójność gospodarcza i społeczna	326
XII. Badania i rozwój technologiczny	327
XIII. Polityka ochrony środowiska naturalnego	328
XIV. Usługi audiowizualne	329
XV. Polityka telekomunikacyjna	330
§ 38. Zmiany w Traktacie z Lizbony	331
Rozdział XII. Unia Gospodarcza i Walutowa	335
§ 39. Definicja i założenia Unii Gospodarczej i Walutowej	335

§ 40. Podstawy traktatowe Unii Gospodarczej i Walutowej	336
§ 41. Etapy tworzenia unii walutowej	337
§ 42. Zasady i instrumenty działania Unii Gospodarczej i Walutowej	338
§ 43. Członkostwo w Unii Gospodarczej i Walutowej	340
I. Zakres terytorialny Unii Gospodarczej i Walutowej	340
II. Kryteria członkostwa w Unii Gospodarczej i Walutowej	341
III. Możliwość wystąpienia z Unii Gospodarczej i Walutowej	342
IV. Perspektywy członkostwa Polski w Unii Gospodarczej i Walutowej	342
§ 44. Instytucje działające w ramach Unii Gospodarczej i Walutowej ...	343
I. Europejski System Banków Centralnych	343
II. Europejski Bank Centralny	344
III. Komitet Ekonomiczno-Finansowy	345
Rozdział XIII. Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa UE	347
§ 45. Istota WPZiB	347
§ 46. Geneza WPZiB	348
I. Plan Plevena i Europejska Wspólnota Obronna	348
II. Plan Foucheta	348
III. Raport Davignona i Europejska Współpraca Polityczna	348
IV. Jednolity Akt Europejski	349
V. Traktat z Maastricht	350
VI. Traktat z Amsterdamu	350
VII. Traktat z Nicei	350
VIII. Traktat z Lizbony	351
§ 47. Zasady działań zewnętrznych UE	351
§ 48. Cele działań zewnętrznych UE	352
§ 49. Instytucje działające w ramach WPZiB	354
I. Rada Europejska	354
II. Rada UE	354
III. Komisja Europejska	356
IV. Parlament Europejski	357
V. Prezydencja	359
VI. Sekretarz Generalny Rady/Wysoki Przedstawiciel ds. WPZiB ...	361
VII. Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa	363
VIII. Komitet Wojskowy	364
IX. Sztab Wojskowy	365
X. Komitet ds. Cywilnych Aspektów Zarządzania Kryzysowego ...	366
XI. Centrum Satelitarne	367
XII. Instytut Studiów nad Bezpieczeństwem	368
XIII. Europejska Agencja Obrony	369
XIV. Specjalni Przedstawiciele	371
XV. Korespondenci europejscy	372
§ 50. Instrumenty realizacji WPZiB	372
I. Zasady i ogólne wytyczne	373

II.	Wspólne strategie	373
III.	Wspólne działania	374
IV.	Wspólne stanowiska	375
V.	Systematyczna współpraca między państwami członkowskimi	375
VI.	Umowy międzynarodowe	376
VII.	Oświadczenia i deklaracje	378
§ 51.	Mechanizm decyzyjny WPZiB	378
I.	Inicjatywa prawodawcza	378
II.	Procedury prawodawcze	379
III.	Publikacja i wejście w życie aktów WPZiB	381
IV.	Sądowa kontrola aktów WPZiB	381
V.	Stosowanie aktów WPZiB w prawie krajowym	382
§ 52.	Finansowanie WPZiB	383
§ 53.	Międzyfilarowe zależności	385
I.	Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa a I filar UE ...	385
II.	Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa a III filar UE ...	386
§ 54.	Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony	387
I.	Geneza EPBiO	387
II.	Podstawy prawne EPBiO	388
III.	Dotychczasowe osiągnięcia	389
§ 55.	Polityka UE wobec poszczególnych regionów świata	398
I.	Stosunki Transatlantyckie	398
II.	Nieczłonkowskie kraje Europy Zachodniej	398
III.	Balkany	399
IV.	Obszar b. ZSRR	399
V.	Afryka i Bliski Wschód	399
VI.	Ameryka Łacińska i Karaiby	400
VII.	Azja i Pacyfik	400
VIII.	Europejska Polityka Sąsiedztwa	400
IX.	Stosunki dyplomatyczne	401
§ 56.	Stosunki zewnętrzne UE w świetle TL	402
I.	Współpraca na rzecz rozwoju	403
II.	Współpraca gospodarcza, finansowa i techniczna z państwami trzecimi	404
III.	Pomoc humanitarna	404
IV.	Klauzula solidarności	405
Rozdział XIV. Współpraca Policyjna i Sądowa w sprawach Karnych /Przestrzeń Wolności Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości		407
§ 57.	Istota Współpracy Policyjnej i Sądowej w sprawach Karnych	407
§ 58.	Geneza Współpracy Policyjnej i Sądowej w sprawach Karnych ...	408
I.	Grupa TREVI	408
II.	Układy z Schengen	409
III.	Traktat z Maastricht	410

IV. Traktat z Amsterdamu	410
V. Szczyt w Tampere	410
VI. Traktat z Nicei	411
VII. Traktat z Lizbony	411
§ 59. Zasady Współpracy Policyjnej i Sądowej w sprawach Karnych	412
§ 60. Cel Współpracy Policyjnej i Sądowej w sprawach Karnych	412
§ 61. Instytucje działające w ramach Współpracy Policyjnej i Sądowej w sprawach Karnych	413
I. Rada Europejska	413
II. Rada UE	414
III. Komisja Europejska	414
IV. Parlament Europejski	415
V. Komitet Koordynacyjny	415
§ 62. Instrumenty realizacji Współpracy Policyjnej i Sądowej w sprawach Karnych	416
I. Wspólne stanowiska	416
II. Decyzje ramowe	417
III. Decyzje	418
IV. Konwencje międzynarodowe	418
V. Wspólne działania	419
VI. Akty nieformalne	420
§ 63. Mechanizm decyzyjny Współpracy Policyjnej i Sądowej w sprawach Karnych	420
I. Inicjatywa prawodawcza	420
II. Procedury prawodawcze	421
III. Publikacja i wejście w życie aktów Współpracy Policyjnej i Sądowej w sprawach Karnych	423
IV. Sądowa kontrola aktów Współpracy Policyjnej i Sądowej w sprawach Karnych	424
V. Stosowanie aktów Współpracy Policyjnej i Sądowej w prawie krajowym	425
§ 64. Finansowanie Współpracy Policyjnej i Sądowej w sprawach Karnych	426
§ 65. Międzyfilarowe zależności	427
I. Współpraca Policyjna i Sądowa w sprawach Karnych a I filar UE	427
II. WPZiB a III filar UE	427
§ 66. Kontrola graniczna, azyl i imigracja	427
§ 67. Współpraca sądowa w sprawach cywilnych	431
I. Podstawy prawne	431
II. Dotychczasowe osiągnięcia	432
III. Zmiany w Traktacie z Lizbony	434
§ 68. Współpraca sądowa w sprawach karnych	435
I. Podstawy prawne	435

II. Eurojust	435
III. Europejska Sieć Sądowa w sprawach karnych	437
IV. Sędziowie łącznikowi	437
V. Prokuratura Europejska	438
VI. Europejski Nakaz Aresztowania	438
VII. Zabezpieczanie dowodów i mienia	441
VIII. Zmiany w Traktacie z Lizbony	442
§ 69. Współpraca policyjna	443
I. Podstawy prawne	443
II. Europol	444
III. Wspólne zespoły dochodzeniowo-śledcze	446
IV. Inne formy współpracy	447
V. Zmiany w Traktacie z Lizbony	448
§ 70. Zwalczanie przestępczości zorganizowanej	448
I. Rasizm i ksenofobia	448
II. Terroryzm	449
III. Handel ludźmi i przestępstwa przeciwko dzieciom	452
IV. Handel narkotykami	453
V. Korupcja i pranie brudnych pieniędzy	454
VI. Nadużycia finansowe	454
Rozdział XV. Elastyczność w procesie integracji europejskiej	457
§ 71. Istota elastyczności	457
§ 72. Wzmocniona współpraca	458
I. Wzmocniona współpraca w I filarze UE	458
II. Wzmocniona współpraca w II filarze UE	460
III. Wzmocniona współpraca w III filarze UE	463
IV. Wzmocniona współpraca w regulacjach Traktatu z Lizbony ...	463
§ 73. Stała współpraca strukturalna	466
Rozdział XVI. Polska w UE	469
§ 74. Geneza procesu integracji	469
§ 75. Integracja instytucjonalna Polski z UE	473
§ 76. Konstytucja RP wobec integracji	476
I. Przekazywanie kompetencji (art. 90 Konstytucji RP)	476
II. Stosowanie prawa wspólnotowego (art. 91 Konstytucji RP) ...	478
§ 77. Dyrektywy wykładni proeuropejskiej Trybunału Konstytucyjnego ...	480
§ 78. Dyrektywy wykładni proeuropejskiej Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości	483
I. Przed akcesją	483
II. Po akcesji	486
§ 79. Integracja ekonomiczna	490
I. Fundusze przedakcesyjne	490
II. Fundusze poakcesyjne	491

Rozdział XVII. Kazusy	495
Kazus 1. Czynne i bierne prawo wyborcze w wyborach do Parlamentu Europejskiego	495
Kazus 2. Status członka Komisji Europejskiej	500
Kazus 3. Stosowanie prawa wspólnotowego. Implementacja dyrektyw. Odpowiedzialność państwa. Zasada skutku bezpośredniego	503
Kazus 4. Kompetencje prawotwórcze Komisji Europejskiej	505
Kazus 5. Relacje między sądami państw członkowskich a ETS. Orzeczenie wstępne. Wykładnia prawa wspólnotowego	507
Kazus 6. Naruszenie zobowiązania wspólnotowego przez państwo członkowskie. Swoboda przepływu pracowników. Uznanie kwalifikacji	509
Kazus 7. Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich. Właściwość Komisji. Skarga na bezczynność. Europejski Kodeks Dobrej Praktyki Administracyjnej	511
Kazus 8. Swoboda świadczenia usług. Zakaz dyskryminacji. Implementacja dyrektyw	513
Kazus 9. Polityka społeczna. Zasada niedyskryminacji. Dyskryminacja pośrednia i bezpośrednia. Skutek bezpośredni prawa pierwotnego i wtórnego	515
Kazus 10. Nadmierny deficyt budżetowy	517
Kazus 11. Procedura wydawania aktów WPZiB. Międzyfilarowe zależności. Nakładanie sankcji na państwo trzecie. Jurysdykcja Trybunału Sprawiedliwości	521
Kazus 12. Europejski nakaz aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi. Zbliżenie ustawodawstw krajowych. Zniesienie weryfikacji pod kątem podwójnej odpowiedzialności karnej	523
Kazus 13. Procedura nawiązania wzmocnionej współpracy. Przystąpienie do wzmocnionej współpracy	526
Kazus 14. Przystąpienie do UE. Stosowanie prawa wspólnotowego. Swoboda przepływu osób	528
Indeks rzeczowy	531